

SPECIFIKA MEDICÍNY DRAVÝCH PTÁKŮ

Odborná konference

Specifics of Bird of Prey Medicine

Expert Conference

ČLOVĚK, ZVÍŘE A LOV

Veřejná konference

Human, animal and hunting

Public Conference

16. a 17. května 2025

Vyšší odborná škola lesnická a střední lesnická škola
Bedřicha Schwarzenberga v Písku

SPECIFIKA MEDICÍNY DRAVÝCH PTÁKŮ

Specifics of Bird of Prey Medicine

Odborná konference / Expert Conference

a

ČLOVĚK, ZVÍŘE A LOV

Human, animal and hunting

Veřejná konference / Public Conference

16. a 17. května 2025

**Vyšší odborná škola lesnická a střední lesnická škola
Bedřicha Schwarzenberga v Písku**

Hlavním partnerem této vzdělávací akce
je Lesnická škola v Písku

Veterinární konference Specifika medicíny dravých ptáků
je pořádána pod záštitou Ministerstva kultury

Záštitu nad celou vzdělávací akcí
převzal ministr zemědělství Marek Výborný

V roce 2025 vydalo nakladatelství a vydavatelství
Lesnická práce, s.r.o. v Kostelci nad Černými lesy

ISBN 978-80-7458-160-1

ÚVOD / INTRODUCTION

FALCONRACE.CZ, z.s. v rámci svých vzdělávacích aktivit uspořádal pro své posluchače dva konferenční dny. Ten první je věnován veterinární medicíně dravých ptáků, která nese svá specifika a je úzce spjata se sokolníky. Ti patří mezi odborníky na péči o dravce a sovy. Druhý konferenční den je zaměřen na obecně lovecká témata, jejichž leitmotivem, je pradávný vztah ke zvířatům, jako svým pomocníkům. Člověk si vycvičil zvíře, které používal při lovu, aby tak získal evoluční výhodu pro svůj kmen!

The FALCONRACE.CZ Association, as part of its educational activities, organized two conference days. The first day was dedicated to Veterinary Medicine of Birds of Prey, which has its own specific characteristics and is closely connected with falconers, generally considered experts in the care of raptors and owls. The second conference day focused on general hunting topics, unified by the underlying theme of the ancient relationship between humans and animals as their helpers. Humans trained animals to assist in hunting, thus gaining an evolutionary advantage for their tribe!

SPECIFIKA MEDICÍNY DRAVÝCH PTÁKŮ

Odborná konference

*Konference je evidována v kalendáři akcí kontinuálního vzdělávání
Komory veterinárních lékařů ČR*

Garantem konference je MVDr. Jan Bernardy, Ph.D.

SPECIFICS OF BIRD OF PREY MEDICINE

Expert Conference

*The conference is registered in the event calendar of the Continuing Education Program
of the Czech Chamber of Veterinary Surgeons*

The guarantor of the conference is MVDr. Jan Bernardy, Ph.D.

PÉČE O VOLNĚ ŽIJÍCÍ PTÁKY V ORDINACI

MVDr. Lucie Krupášová

*Veterinární klinika Galko, Olomouc
Univerzita veterinárskeho lekárstva a farmácie v Košicih
Stanice Pavlov, o.p.s.
lkrupasova@gmail.com*

MEDICÍNA DIVOKÝCH PTÁKŮ, DRAVCI, PRVNÍ POMOC, WELFARE DRAVCŮ

Cílem přednášky je seznámit posluchače s nejčastějšími důvody příjmu volně žijících ptáků v ordinacích nebo záchranných stanicích, jak jednotlivé stavy rozpoznat, provést základní klinické vyšetření a poskytnout první pomoc. Dále bude zmíněno, jak s ptáky bezpečně manipulovat, aplikovat léky a dočasně hospitalizovat v prostorech ambulance, a jak postupovat v případě podezření na infekční přenosná onemocnění. O výživě v ordinaci, čím lze bezpečně nakrmit, jakou cestou a v jakém množství. Mimo jiné bude nastíněna problematika welfare hendikepovaných dravců držených v lidské péči versus rozhodnutí k eutanázii. Stručné vysvětlení, jak funguje síť záchranných stanic v České republice a jak zjistit, na jakou záchrannou stanici se obrátit. Prezentace bude doplněna o konkrétní případy z praxe. Zaměření bude převážně na dravé ptáky a sovy, ale okrajově budou zmíněny i jiné druhy ptáků.

CARE FOR WILD BIRDS IN A VETERINARY CLINIC

MVDr. Lucie Krupášová

*Veterinary Clinic Galko, Olomouc
University of Veterinary Medicine and Pharmacy in Košice,
Pavlov Rescue Station, o.p.s.
lkrupasova@gmail.com*

WILD BIRD, MEDICINE, DISEASE, FIRST AID, DRUG APPLICATION, WELFARE

This lecture aims to acquaint attendees with the most common reasons for admitting wild birds to veterinary clinics or rescue stations, how to recognize various conditions, perform a basic clinical examination, and provide first aid. Furthermore, it will cover how to safely handle birds, administer medications, and temporarily hospitalise them within clinic facilities, as well as how to proceed in cases of suspected infectious diseases. The lecture will also address in-clinic nutrition: what can be safely fed, how to administer it, and in what quantity. Additionally, the issue of welfare for handicapped raptors kept in human care versus the decision to perform euthanasia will be outlined. A brief explanation will be provided on how the network of rescue stations works in the Czech Republic and how to determine which rescue station to contact. The presentation will include specific case studies from practice. The focus will primarily be on birds of prey and owls, though other bird species will also be mentioned.

ANTIKOAGULAČNÍ RODENTICIDY V NAŠÍ PŘÍRODĚ

MVDr. Kateřina Hanzalíková

*Veterinární Univerzita Brno – Fakulta veterinárního lékařství
Oddělení veterinární toxikologie
katerina.hanzalikova@gmail.com*

TOXIKOLOGIE, POLUTANTY, DRAVCI, MEDICÍNA DRAVÝCH PTÁKŮ

Přednáška se věnuje výsledkům diplomové práce se zaměřením na zatížení dravých ptáků zejména z přírody polutanty – konkrétně antikoagulačními rodenticidy. Ty jsou vzhledem ke kumulativnímu charakteru v potravním řetězci u vrcholových predátorů rizikové. Kapalinovou chromatografií byly v játrech stanovovány antikoagulační rodenticidy warfarin, bromadiolon, brodifakum a difenakum. Výsledky analýz přinesly alarmující zjištění, že majoritní většina volně žijících karnivorních ptáků se s detekovanými polutanty setkává. Z počtu 100 ptáků vyšetřených na antikoagulační rodenticidy bylo pozitivních 84 %. Potenciálně letální koncentrace byly zjištěny u 22 jedinců, včetně zástupců zvláště chráněných druhů. Nejvyšší naměřená hodnota dosahovala téměř 1 mg/kg. Warfarin nebyl detekován v žádném vzorku, nejčastěji a v nejvyšších koncentracích byl zjišťován brodifakum, následovaný bromadiolonem, difenakum dosahovalo nižších hodnot i četností pozitivních nálezů. Zjištění přináší informaci pro sokolníky, veterinární lékaře, záchranné stanice i širokou veřejnost o vysoké pravděpodobnosti zdravotních problémů u dravců způsobených sekundárními otravami rodenticidy. Je také zpětnou vazbou o aktuálním stavu životního prostředí a potenciálním zdravotním riziku pro člověka i populace volně žijících a ohrožených druhů zvířat a otevírá prostor k dalšímu potřebnému výzkumu této problematiky.

ANTICOAGULANT RODENTICIDES IN OUR NATURE

MVDr. Kateřina Hanzalíková

*Veterinary University Brno – Faculty of veterinary medicine
Department of toxicology
katerina.hanzalikova@gmail.com*

TOXICOLOGY, POLLUTANTS, RAPTORS, BIRD OF PREY MEDICINE

This presentation is focused on the results of a diploma thesis researching the load of pollutants in wild carnivorous birds – specifically anticoagulant rodenticides, which are considered a risk due to their cumulative character in the food chain and therefore in apex predators. The anticoagulant rodenticides warfarine, bromadiolone, brodifacoum and difenacoum were determined in the liver with use of liquid chromatography. The results of the analyses produced alarming finding that a majority of wild carnivorous birds do encounter rodenticides. Of the 100 birds tested, 84 % were positive. Potentially lethal concentrations were detected in 22 individuals, including individuals of specially protected species. Warfarine was not detected in any of the samples, brodifacoum was the most frequently detected and one with the highest concentrations, followed by bromadiolone, while difenacoum was detected at lower values and frequencies. Upon analysis of the results can be concluded that a majority of wild carnivorous birds have encountered researched pollutants. These findings provide pertinent information to falconers, veterinarians, rescue centres, and the general public about high probability of health issues potentially caused by secondary poisonings. And importantly reflect on the current state of the environment and showcasing the potential health hazards for humans and protected wildlife with showing need of further detailed research.

KRYOPREZERVACE SPERMATU DRAVCŮ PŘÍSTUPY A PRAKTICKÉ VYUŽITÍ

Ing. Jan Hanel, Ph.D.

*Zoo Liberec, Česká republika
hanel@zooliberec.cz*

KRYOPREZERVACE, DRAVCI, SPERMIE, DMSO, SOKOLNICTVÍ, BANKY

Kryoprezervace spermatu představuje klíčový nástroj pro zachování genetické diversity a podporu reprodukce u dravých ptáků, a to jak v rámci ochrannářských programů, tak i v chovech a sokolnictví. Cílem příspěvku je představit přehled současných metod odběru spermatu (vtištění, masážní metoda, elektroejakulace) a vyhodnocení jeho kvality. Dále jsou shrnuty aktuálně používané kryoprotektanty – zejména glycerol, DMA a DMSO – včetně jejich výhod a omezení. Zvláštní pozornost je věnována vlivu DMSO, které se jeví jako relativně bezpečné řešení, přičemž vyšší koncentrace mohou být mírně toxické. Popisovány jsou rozdíly mezi pomalým zmrazením (v pejetách v páře dusíku či pomocí planeru) a rychlým peletováním. Diskutována je životaschopnost a fertilizační schopnost rozmrazených spermií, včetně výsledků u několika druhů – např. sokola stěhovavého, orla skalního či poštolky vrabčí. V závěru je představena role kryoprezervace v ochraně kriticky ohrožených druhů (např. kakapo soví, orel opičí) a v praktickém chovu – zejména jako podpora asistované reprodukce, transportu genetického materiálu a záchrany druhů před vyhynutím.

CRYOPRESERVATION OF RAPTOR SEMEN APPROACHES AND PRACTICAL APPLICATIONS

Ing. Jan Hanel, Ph.D.

*Liberec Zoo, Czech Republic
hanel@zooliberec.cz*

CRYOPRESERVATION, RAPTORS, SEMEN, DMSO, GENE BANKING

Cryopreservation of semen represents a key tool for preserving genetic diversity and supporting reproduction in birds of prey, both in conservation programs and in captive breeding and falconry. The aim of this contribution is to provide an overview of current methods of semen collection (imprinting, massage method, electroejaculation) and semen quality assessment. Furthermore, commonly used cryoprotectants – especially glycerol, DMA, and DMSO – are summarized, including their advantages and limitations. Special attention is paid to the effects of DMSO, which appears to be a relatively safe solution, although higher concentrations can be mildly toxic. Differences between slow freezing (in straws above liquid nitrogen vapor or in planner) and rapid pellet freezing are described. Post-thaw sperm viability and fertilizing ability are discussed, including results in several species – such as the peregrine falcon, golden eagle, and American kestrel. Finally, the role of cryopreservation in the conservation of critically endangered species (e.g., kakapo, Philippine eagle) is presented, as well as its use in practice – especially as a support for assisted reproduction, genetic material transport, and prevention of species extinction.

LÉČBA KOŽNÍCH PORANĚNÍ POMOCÍ RŮZNÝCH PŘÍPRAVKŮ

MVDr. Martin Ptáček

*Veterinární ordinace, Horní Nemojov, ČR
ptacekmartin1@seznam.cz*

JESTŘÁB, SOKOL, DUODERM, HYDROSORB GEL, CALLUSAN, FLAMMAZINE

Hydrokoloidní přípravky podpořené dalšími produkty se používají ke zlepšení hojení proleženin, akutních i chronických ran. Duoderm je hydrokoloidní krycí materiál, který vytváří vlhké prostředí v ráně a tím podporuje její hojení. Měkký a pružný materiál se dobře přizpůsobuje tvaru rány i okolní kůži. Ránu účinně zakrývá. Vnitřní vrstva lepivého materiálu obsahuje molekuly hydrokoloidu, které při kontaktu s exsudátem z rány vytvářejí na jejím povrchu měkký gel podporující hojení. Vnější vrstva Duodermu je pružná a voděodolná.

TREATMENT OF SKIN INJURIES USING VARIOUS PREPARATIONS

MVDr. Martin Ptáček

*Veterinary Clinic, Horní Nemojov, Czech Republic
ptacekmartin1@seznam.cz*

OWLS, RAPTOR, DUODERM, HYDROSORB GEL, CALLUSAN, FLAMMAZINE

Hydrocolloid preparations supported by additional products are used to improve the healing of pressure sores, acute and chronic wounds. Duoderm is a hydrocolloid dressing material that creates a moist environment in the wound, which promotes its healing. The soft and flexible material adapts well to the shape of the wound as well as to the surrounding skin. It covers the wound well. The inner layer of the adhesive material contains hydrocolloid molecules, which, when in contact with exudate from the wound, form a soft gel on its surface that supports healing. The outer layer of Duoderm is flexible and waterproof. The presentation includes specific individual cases with healing duration.

PREVENCE A ETIOLOGIE FRAKTUR U PTÁKŮ

MVDr. Helena Vaidlová

*Veterinární klinika Mada, Kaplířova 163, Kralupy nad Vltavou;
Zoologická zahrada hl. m. Prahy, U Trojského zámku 120/3, 171 00 Praha 7
helena.vaidlova@gmail.com*

PTÁCI, PATOLOGICKÉ FRAKTURY, ÚRAZOVÉ FRAKTURY, ETIOLOGIE, PREVENCE

Fraktury jsou u ptáků velmi běžné. Může k nim dojít úrazem nebo kvůli oslabení kosti z jiného důvodu. Takovým pak říkáme patologické a nejčastěji vznikají nedostatkem vápníku při růstu mládřat. Ptačí kosti jsou duté, pevné a zároveň křehké. Kostní úlomky jsou tedy velmi ostré a vzhledem k minimální vrstvě svalů, které obalují kosti křídel a nohou, bývají fraktury otevřené nebo se po úrazu otevřenými rychle stanou. Ranou proniká do těla infekce, obnažená kost osychá a nekrotizuje. Navíc je hojení u ptáků mnohem rychlejší, než u savců, a proto se fraktury u ptáků musí řešit co nejdříve. Úrazové fraktury vznikají mnohdy kvůli kroužkům, u dravých ptáků zamotáním do poutek, při lovu na bránici se kořisti, u volně žijících ptáků také střelná poranění. Patologické fraktury vidáme nejvíce u mládřat kvůli nedostatku vápníku v krmné dávce a nedostatku slunečního záření. Dále mohou vzniknout u samic oslabených snáškou ze stejného důvodu – nedostatek vápníku. Řešení fraktur je pro veterináře skvělá tvůrčí činnost, kdy je třeba uplatnit technické myšlení a manuální zručnost. Většinou je třeba fraktury řešit chirurgicky. Bandáž má nezastupitelnou roli ve fixaci fraktury do doby návštěvy veterináře a posléze pro pomocné zpevnění po operaci. Správně provedenou bandáž by měl zvládnout každý chovatel. Špatně aplikovaná bandáž může přinést zbytečné komplikace či dokonce zhoršit stav fraktury. Frakturám lze předcházet především správnou výživou. Úrazy patří k životu, každý chovatel by tedy měl ovládat zásady první pomoci a fixace bandáží.

PREVENTION AND AETIOLOGY OF FRACTURES IN BIRDS

MVDr. Helena Vaidlová

*Veterinary clinic Mada, Kaplířova 163, Kralupy nad Vltavou
The Prague zoological garden, U Trojskeho zamku 120/3, 171 00 Praha 7
helena.vaidlova@gmail.com*

FRACTURES, PATHOLOGICAL FRACTURES, ACCIDENTAL FRACTURES

Fractures are very common in birds. They can occur by accident or due to weakening of the bone for other reasons. These are called pathological and are most often caused by calcium deficiency during the growth of the juvenile. Birds' bones are hollow, strong and fragile. Bone fragments are therefore very sharp, and because of the minimal layer of muscle that encases the bones of the wings and legs, fractures tend to be open or they become open quickly after injury. Infection enters the body through the wound, and the exposed bone dries and necrotises. In addition, healing is much faster in birds than in mammals, so fractures in birds must be treated as soon as possible. Traumatic fractures are often caused by rings, entanglement in jesses in birds of prey, hunting on defending prey, and gunshot wounds in wild birds. Pathological fractures are mostly seen in chicks due to calcium deficiency in their diet and lack of sunlight. They can also occur in females weakened by egg laying for the same reason - lack of calcium. Dealing with fractures is a creative activity for the veterinary surgeon, where technical thinking and manual skills must be applied. In most cases, fractures need to be treated surgically. Bandaging has an indispensable role in fixing the fracture until the veterinary examination, and then for post-surgical support. Properly performed bandaging should be mastered by every keeper. A poorly applied bandage can cause unnecessary complications or even worsen the fracture. Fractures can be prevented primarily by proper nutrition. Injuries are part of life, so every breeder should know the principles of first aid and bandage fixation.

POOPERAČNÍ PÉČE O FRAKTURY U PTÁKŮ

MVDr. Tereza Zahálková

*Veterinární klinika Mada, Kaplířova 163, Kralupy nad Vltavou;
Katedra veterinárních disciplín,
Fakulta agrobiologie, potravinových a přírodních zdrojů,
Česká zemědělská univerzita v Praze,
zahalkova.t@gmail.com*

FRAKTURY U PTÁKŮ, POOPERAČNÍ PÉČE, FYZIOTERAPIE, REKONVALESCENCE

Úspěšnost chirurgicky řešených fraktur u zvířat závisí až ze 75% na kvalitě pooperační péče. To se dočteme ve většině odborných publikací, kde se autoři věnují ortopedii u zvířat. V případě dravých ptáků toto tvrzení platí možná ještě více než u zvířat domácích. Pooperační péče o pacienta s frakturou spočívá zprv v pravidelných kontrolách se zhotovením rentgenových snímků, vždy ve dvou na sebe kolmých projekcích a to v různě dlouhých intervalech 1-3 týdnů. Během těchto kontrol sledujeme hojení fraktury tvorbou tzv. svalku na kosti. Až do odstranění fixace tento proces trvá cca 4-6 týdnů. Krátce po operaci bychom také měli brát ohled na sníženou motoriku dravce a případně i narušenou stabilitu. Tomu je potřeba uzpůsobit nejen krmení, ale i ubytování dravce, aby nedocházelo ke zbytečnému namáhání operované části těla, anebo nechtěnému úrazu jinde na těle. Dalším velmi důležitým prvkem je fyzioterapie, která je klíčová pro plnou hybnost všech kloubů a svalů zejména při frakturách křídel. Fyzioterapie probíhá ve většině případů v celkové anestezii pacienta a toho pak využíváme například ke zhotovení kontrolních rentgenových snímků. Léky jsou nedílnou částí každé bolestivé operace. V případě fraktur u ptáků používáme nejčastěji antibiotika jako prevenci/léčbu osteomyelitidy, analgetika a případně další skupiny léčiv jako jsou enzymy na podporu hojení, anebo jen doplňky stravy jako zdroj vápníku pro správnou tvorbu svalku. Celková rekonvalescence pacienta může trvat cca 2-4 měsíce v závislosti na průběhu hojení. Celý proces ale mohou komplikovat například selhání fixace anebo jiné vzniklé komorbiditdy.

POST-SURGICAL AFTERCARE IN BIRDS

MVDr. Tereza Zahálková

*Veterinary clinic Mada, Kaplířova 163, Kralupy nad Vltavou, CZE
Faculty of Agrobiology, Food and Natural Resources,
Czech University of Life Sciences Prague
zahalkova.t@gmail.com*

FRACTURES, PHYSIOTHERAPY, POST-SURGICAL RECONVALESCENCE

The success rate of surgically treated fractures in animals depends up to 75% on the quality of postsurgical aftercare. This is what we can find in most of the professional publications, where authors deal with orthopaedics in animals. In the case of birds of prey, this statement is perhaps even more true than in domestic animals. The postoperative care of the fracture patient consists, firstly, of regular check-ups with radiographs, always in two perpendicular projections, at intervals of 1-3 weeks. During these rechecks, we monitor the healing of the fracture by the formation of callus on the bone. This process takes approximately 4-6 weeks until the fixation is removed. Shortly after the surgery, we should also take into consideration the reduced motility and possibly impaired stability of the bird. Therefore, we need to adjust not only to the feeding (portioned food) but also to the accommodation of the raptor, to avoid unnecessary strain on the treated part of the body or unintentional injury elsewhere on the body. Another very important element is physiotherapy, which is crucial for full mobility of all joints and muscles, especially in the case of wing fractures. In most cases, physiotherapy takes place under general anaesthesia, and we then use it to take control of X-rays. Medication is a general part of any painful surgery. In the case of fractures in birds, we most often use antibiotics as prevention/treatment of osteomyelitis, analgesics and possibly other groups of drugs such as enzymes to promote healing, or just dietary supplements as a source of calcium for proper callus formation. The overall recovery of the patient may take about 2-4 months, depending on the healing process. However, the whole process can be complicated by, for example, fixation failure or other comorbidities.

VÝŽIVA DRAVCŮ

MVDr. Veronika Trhoňová, Ph.D.

ARAVET, Veterinární ordinace pro plazy, ptáky a drobné savce.

TRHOŇ ZooFoods s.r.o.

trhonova.veronika@seznam.cz

DRAVCI, VÝŽIVA, METABOLISMUS, MEDICÍNA DRAVCŮ, NEMOCI DRAVCŮ

Správná a vyvážená výživa je zásadní pro péči o dravce chované v lidské péči, stejně jako u jiných živočišných druhů. Tito ptáci vyžadují stravu odpovídající jejich nutričním potřebám – nejen co do kvality, ale i kvantity a dostupnosti. Strava musí zohledňovat potřebu vody, bílkovin, tuků, sacharidů, makro a mikronutrientů. Dravci jsou přirozeně uzpůsobeni ke konzumaci celých těl kořisti, a pokud jim není tato potrava poskytována, dochází k selektivnímu krmení a následné nutriční nerovnováze. Nejvhodnější je proto krmení co nejvíce odpovídající přirozené potravě daného druhu. V lidské péči je však nutné přistoupit ke kompromisům. Nutriční požadavky se navíc mění v závislosti na fázi života jedince, zejména v období rozmnožování, růstu, péče o mláďata a zvýšené fyzické aktivity. Nedílnou součástí trávení u dravců jsou také vývržky – nestravitelné zbytky potravy (peří, srst, kosti), jejichž pravidelnost a vzhled jsou důležité pro sledování zdravotního stavu. Nepřítomnost vývržku po krmení může signalizovat vážný zdravotní problém. Při stanovení nutričních požadavků dravců je třeba zvážit dostupné zdroje krmiva. Ideální by bylo podávat přirozenou kořist. Alternativou je krmení volně ulovenou kořistí, ať už zastřelenou, ulovenou ptákem nebo sebranou jako kadáver, což ale přináší zdravotní rizika. Cílem přednášky je seznámit posluchače s nutričními požadavky dravců chovaných v lidské péči, alternativami dostupného krmení a jejich nedostatky.

NUTRITION OF RAPTORS

MVDr. Veronika Trhoňová, Ph.D.

ARAVET, Veterinary Clinic for Reptiles, Birds, and Small Mammals

TRHOŇ ZooFoods s.r.o.

trhonova.veronika@seznam.cz

NUTRITION, NUTRITIONAL MANAGEMENT, METABOLISM, RAPTOR MEDICINE

Proper and balanced nutrition is essential for the raptors kept in human care, just as it is for other animal species. These birds require a diet that meets their nutritional needs, not only in terms of quality but also quantity and availability. The diet must account for the need for water, proteins, fats, carbohydrates, macro and micronutrients. Raptors are naturally adapted to consuming the whole animal's body, and when this type of food is not provided, selective feeding occurs, leading to nutritional imbalances. Therefore, the most suitable diet is one that closely resembles the species' natural diet. However, compromises are often necessary in captivity. Nutritional requirements also vary depending on the life stage of the individual, especially during reproduction, growth, chick-rearing, and periods of increased physical activity. An integral part of digestion in raptors is the production of pellets - indigestible remains of food (feathers, fur, bones) - whose regularity and appearance are important indicators of health status. The absence of pellet production after feeding may indicate a serious health issue. When determining the nutritional requirements of raptors, the availability of food sources must be considered. Ideally, natural prey should be provided. Alternatives include feeding wild-caught prey, either shot, caught by another bird, or collected as carrion, which, however, carries health risks. This lecture aims to familiarise attendees with the nutritional needs of raptors in human care, available feeding alternatives, and their limitations.

OCHORENIA A PORANENIA DRAVCOV VYUŽÍVANÝCH NA SOKOLIARSKÉ ÚČELY

Doc. MVDr. Ladislav Molnár, Ph.D.

*Klinika vtákov, exotických a voľne žijúcich zvierat,
Univerzita veterinárskeho lekárstva a farmácie v Košiciach,
Košice, Slovenská republika
ladislav.molnar@uvlf.sk, laco.molnar1973@gmail.com*

SOKOLIARSTVO, PORANENIA, ZDRAVOTNÝ STAV, DRAVEC, OCHORENIE

Sokoliarstvo ako špecifické využitie pernatých dravcov súvisí aj s výskytom ochorení alebo poranení, ktoré na tieto dravce vplývajú počas lovu alebo držby v zajatí. Sú to traumy spôsobené nevhodným výstrojom dravca, nevhodné chovateľské podmienky, nesprávna a nevhodná výživa, infekčné ochorenia sokoliarskych dravcov ako napríklad plesňové ochorenia – aspergilóza, bakteriálne ochorenia (Mykoplasma, Clostridium, Salmonella, aj.), vírusové ochorenia (Paramixovírusová infekcia, Horúčka západného Nílu, Vtáčia chrípka) či parazitárne choroby (Kokcidióza, Škrkavky a kapilárie, ektoparazity). Významným faktorom chorobnosti sokoliarskych dravcov je ich hmotnosť, keďže dravce počas výcviku aj lovu nie sú držané v plnej kondícii, ale sú vedome znížené o 10 až 15 % z celkovej váhy počas kondície. Je to z dôvodu, aby kvôli hladu boli dostatočne agresívne, ale aj aby sa mohli cvičiť na zvýšenie kondície príletmi alebo na vabitko. Ak sokoliar túto váhu výrazne zníži, oslabí celkovo odolnosť jedinca a dravec je náchylný na veľké množstvo chorôb, s ktorými sa v okolí stretne. Preto dodržiavanie optimálnej váhy je najdôležitejším faktorom prevencie chorôb u sokoliarskych dravcov.

DISEASES AND INJURIES OF BIRDS OF PREY USED FOR FALCONRY PURPOSES

Doc. MVDr. Ladislav Molnár, Ph.D.

*Clinic of Birds Exotics and wild life,
University of veterinary medicine and pharmacy,
Kosice, Slovakia
ladislav.molnar@uvlf.sk, laco.molnar1973@gmail.com*

FALCONRY, INJURY, BIRD OF PREY, INFECTION, DISEASE, TRAUMA, PARASITE

Falconry, as a specific use of birds of prey for hunting, is also associated with the occurrence of diseases or injuries affecting those predators during hunting or captivity. From a practical point of view, they can be categorised as infectious and non-infectious health effects. There might be occurrence of non-infectious diseases, Traumas caused by inappropriate falconry equipment, inappropriate breeding conditions, improper and unsuitable nutrition, infection diseases caused by moulds (Aspergilosis), bacteria (Mycoplasma, Clostridium, Salmonella) or viruses (Paramyxovirus, WNV, Avian influenza). parasital manifestation (Coccidia, Ascaridia, Capillaria, ectoparasites). A significant factor in the morbidity of falconry birds of prey is their weight, as these birds are not kept in full condition during training or hunting, but are intentionally reduced by 10 to 15% of their total body weight. This is done so that, due to hunger, they become sufficiently aggressive and can also be exercised to improve fitness through recall flights or lure training. If the falconer reduces the bird's weight too drastically, it weakens the bird's overall resilience, making it susceptible to a wide range of diseases encountered in its environment. Therefore, maintaining an optimal weight is the most important factor in disease prevention for falconry birds of prey.

PREDNÁKUPNÉ VYŠETRENIE SOKOLIARSKYCH DRAVCOV

Doc. MVDr. Ladislav Molnár, Ph.D.

*Klinika vtákov, exotických a voľne žijúcich zvierat,
Univerzita veterinárskeho lekárstva a farmácie v Košiciach,
Košice, Slovenská republika
ladislav.molnar@uvlf.sk, laco.molnar1973@gmail.com*

VYŠETRENIE, NÁKUP, ENDOSKOP, DRAVEC, KRV, TRUS, ORGÁNY

Prednákupné vyšetrenie nadobúda na svojej dôležitosti z dôvodu veľkého počtu dravcov na trhu a možnosti výberu a selekcie buď na lovecké, alebo chovateľské využitie od záujemcov. Podstúpenie takéhoto vyšetrenia eliminuje možné spory v budúcnosti medzi predávajúcim a kupujúcim v prípade výskytu ochorenia, ktoré má limitujúci vplyv na využitie dravcov. Jedná sa o komplex vyšetrení, ktoré by v čo najkrajšej dobe, ideálne v deň vyšetrenia malo odhaliť závažné nedostatky a prípadné ochorenie u dravcov. V súhrne vyšetrení sa snažíme eliminovať také laboratórne vyšetrenia, ktoré trvajú niekoľko dní, ale na druhej strane je možné na krátku dobu, napr. na mesiac uchovať vzorky tkaniva, krvi, výterov, ktoré by potvrdili ochorenie v dobe predaja a tým právo kupujúceho na náhradu, resp. finančnú kompenzáciu. Vyšetrenie pozostáva z klinickej obhliadky, kde sa určuje hmotnosť, kondičný stav, celkové držanie tela, poškodenie operenia a reakcie na vnemy, záťažový stresový test po vyrazení z rukavice, prípadné výtoky z nosových dutín, dýchanie s otvoreným zobákom, zvuky a šelesty vydávané počas ventilácie. Veľmi nutné je vyšetrenie držania krídel a prípadných otlakov na nohách. Nasleduje vyšetrenie krvi, trusu, hrvoľa, kaudálnych vzdušných vakov alebo iných orgánov pomocou endoskopu. Po ukončení endoskopie vzdušných vakov sa doporučuje vyšetrenie trachey, resp. insuflačnou technikou sliznica hrvoľa a žalúdka. Ako posledné vyšetrenie sa vykoná RTG. Kupujúci získava garanciu, že v deň nákupu si nezaťažoval chorého jedinca a predávajúci garanciu, že kupujúci stráca nárok na reklamáciu.

PRE-PURCHASE EXAMINATION OF FALCONRY BIRDS OF PREY

Doc. MVDr. Ladislav Molnár, Ph.D.

*Clinic of Birds Exotics and wild life,
University of veterinary medicine and pharmacy,
Kosice, Slovakia
ladislav.molnar@uvlf.sk, laco.molnar1973@gmail.com*

EXAMINATION, BIRD OF PREY, ENDOSCOPY. ORGANS, BLOOD, FECES

Pre-purchase examination is gaining importance due to the large number of birds of prey on the market and the possibility for buyers to select them either for hunting or for breeding purposes. Undergoing such an examination helps eliminate potential future disputes between the seller and the buyer in the event of a disease that limits the bird's usability. It consists of a comprehensive set of tests intended to detect serious deficiencies or possible diseases in the bird of prey as early as possible. In the summary of tests, we aim to avoid laboratory analyses that take several days. However, it is possible to preserve tissue, blood, or swab samples for a short time to confirm the presence of a disease at the time of sale, thereby securing the buyer's right to a refund or financial compensation. The examination includes a clinical inspection assessing weight, body condition, overall posture, feather damage, reactions to stimuli, a stress test after being launched from the glove, any nasal discharge, open-mouth breathing, and sounds or murmurs heard during ventilation. It is important to check wing posture and any pressure sores on the feet. This is followed by the examination of blood, feces, the crop, caudal air sacs, or other organs using an endoscope. After endoscopy of the air sacs, examination of the trachea is recommended, as well as inspection of the mucosa in the crop and stomach using insufflation techniques. The final examination is an X-ray (RTG). The buyer gains assurance that they are not purchasing a sick individual on the day of purchase, and the seller receives a guarantee that the buyer forfeits the right to a complaint afterward.

MOŽNOSTI TERAPIE FRAKTÚR KRÍDLA U DRAVCOV

MVDr. Jakub Krišlo

*Veterinárna klinika Pelikán, Trenčianska 1, Trenčianska Turná 913 21, SR
veterinapelikan@gmail.com*

DRAVEC, FRAKTURA, IMPLANTÁT, REHABILITÁCIA, POOPERAČNÝ

Fraktúry krídel u dravých vtákov spravidla predstavujú závažné narušenie zdravotného stavu. Strata schopnosti lietať znamená pre dravca, vrcholového predátora, nemožnosť dlhodobého prežívania vo voľnej prírode resp. loveckého uplatnenia sokoliarsky vedených dravcov. Cieľom úspešnej rehabilitácie fraktúry krídla je vždy úplná obnova funkcie, t.j. plná letuschopnosť. Predpokladom úspešnej liečby je nielen zahojenie samotnej fraktúry, ale aj zachovanie funkčnosti mäkkých tkanív- kožného pokryvu, vaskulatúry, inervácie a muskulatúry. Prístup k liečbe zlomenín krídel je ovplyvnený mnohými faktormi. Anatomické špecifiká vtáčieho skeletu v dôsledku pneumatizácie kostí, minimalizácia podkožných štruktúr, spolu s exponovanou vaskularizáciou a inerváciou, kladú mimoriadne nároky na prístup k liečbe. Tieto špecifiká, v prípade nutnosti použitia chirurgických implantátov, úplne vylučujú použitie mnohých materiálov a techník využívaných pri liečbe iných druhov zvierat. Primárne ortopedické ošetrenie je však len jednou z podmienok vyzdravenia. Správna následná pooperačná starostlivosť a rehabilitácia je nevyhnutnou súčasťou liečby.

THERAPEUTIC APPROACHES TO WING FRACTURES IN BIRDS OF PREY

MVDr. Jakub Krišlo

*Veterinary Clinic Pelikán, Trenčianska 1, Trenčianska Turná, Slovakia
veterinapelikan@gmail.com*

BIRD OF PREY, FRACTURE, IMPLANT, REHABILITATION, POSTOPERATIVE

Wing fractures in birds of prey represent serious injuries with potentially severe consequences. Loss of the ability to fly significantly compromises the survival of these apex predators in the wild and limits or their use in falconry. The ultimate goal of treatment is full functional recovery of the wing, which means restoring the raptors ability to fly. Successful therapy depends not only on fracture healing but also on preserving the integrity of soft tissues—including skin, vascular structures, innervation, and muscle function. Treatment of wing fractures is strongly influenced by the anatomical specifics of the avian skeleton. Pneumatized bones, minimal subcutaneous tissue, and exposed vascular and nerve structures place high demands on surgical planning and execution. These factors often preclude the use of materials and techniques commonly applied in other animal species. While primary orthopedic treatment is a critical step, it is only one component of effective treatment. Proper postoperative care and structured rehabilitation are essential parts of the healing process.

Člověk, zvíře, lov

Veřejná konference

Human, animal and hunting

Public Conference

FRETKY: CHOV A LOV S NIMI

Martin Říha

*Autor knihy Fretka ISBN: 978-80-7428-425-0,
riha.martin81@seznam.cz*

FRETKA, FRETKOVÁNÍ, PAUL-FÉLIX ARMAND-DELILLE, MYXOMATÓZA

Fretkování je tradiční způsob lovu pomocí domestikované fretky. Myslivec může právem považovat fretku, vedle psa, za nejlepšího společníka, a pomocníka při lovu a chytání divokých králíků. Po celá staletí bylo fretkování, díky velkým počtům králíků, oblíbeno po celé Evropě. Ještě v roce 1937 píše Antonín Březina, v knize Česká myslivost v kapitole Fretkování, že: „Nejjednodušší a nejvydatnější, aniž by při tom ostatní zvěř revíru byla znepokojována a zstrašována, jest lov pomocí f r e t k y.“ Doslova pohromou pro fretkování v Evropě bylo zavlečení viru myxomatózy francouzským veterinářem Delillem, který si obstaral kmen viru myxomatózy ze Švýcarska a v červnu 1952 jím naočkoval dva králíky, které vypustil mezi ostatní na svém pozemku. Za 6 týdnů uhynulo 98 % populace na Delillově pozemku, ale za 4 měsíce byl nalezen králík s myxomatózou 50 km od tohoto místa. Výsledkem byla likvidace 98 % populace divokých králíků ve Francii. V Československu byla nemoc poprvé diagnostikována již v říjnu 1954.

FERRETING

Martin Říha

*Czech author of monograph ,Fretka‘ (The Ferret): ISBN: 978-80-7428-425-0
riha.martin81@seznam.cz*

FERRET, HUNTING, PAUL-FÉLIX ARMAND-DELILLE, MYXOMATOSIS

Ferretting is a traditional method of hunting using a domesticated ferret. A hunter can rightfully consider the ferret, alongside the dog, as the best companion and helper in the hunting and trapping of wild rabbits. For centuries, the ferreting was popular across Europe due to the high numbers of rabbits' population. In 1937, Antonín Březina mentioned in his book concerning the Czech hunting (,Česká myslivost'), in the chapter Ferreting, that: ,The simplest and most efficient method, without disturbing or frightening other game in the hunting grounds, is hunting with a ferret.' A literal disaster for ferreting in Europe was the introduction of the myxomatosis virus by the French veterinarian Paul-Félix Armand-Delille, who obtained a strain of the virus from Switzerland and, in June 1952, inoculated two rabbits with it and released them among others on his property. Within six weeks, 98% of the rabbit population on Delille's land had died. Just four months later, a rabbit infected with myxomatosis was found 50 km away. The result was the extermination of 98% of the wild rabbit population in France. In Czechoslovakia, the disease was first diagnosed in October 1954.

CHRTNICTVÍ: U NÁS I VE SVĚTĚ

Martin Říha

*Předseda Klubu chrtníků, rozhodčí pro výkon chrtů (coursing, dostihy)
a vůdce lovecky upotřebitelného chrtů (HUN)
riha.martin81@seznam.cz*

CHRT, CHRTNICTVÍ, LOV S CHRTY, VELKOMORAVSKÁ ŘÍŠE, PES, NÁRODNÍ

Chrtnictví je tradiční způsob lovu pomocí psů v přirozeném prostředí, který trvá již více než 7000 let, je tak jednou z nejstarších metod lovu se psy vůbec. O rozvoj chrtnictví se na našem území postarali již panovníci Velkomoravské říše. Právě v tomto období dochází zakládání chrtnických dvorců, jako důsledek potřeby vybudovat stanoviště panovníckých chrtníků. Nejvíce jich vzniklo v Polabí, vhodném loveckém revíru k lovu s chrtů. Největšího rozmachu se chrtnictví dočkalo v 16. století. Soumrak chrtnictví začíná na přelomu 17. a 18. století, kdy Císař Josef II. vydává patent o zrušení nevolnictví a Řád o myslivosti, který uvolňuje poddané v robotách při honech, upravuje ochranu polních plodin, ukládá hradit škody působené lovem a zvěří. V zemích střední Evropy přišel úplný zákaz až po druhé světové válce v roce 1948, protože lov s chrtů nekorespondoval s vyžitím socialistického člověka. Zákazy v Polsku a Maďarsku vedly k zániku jejich národních plemen chrtů.

HUNTING WITH SIGHTHOUNDS

Martin Říha

*Chairman
of the Club for hunting with sighthounds
riha.martin81@seznam.cz*

SIGHTHOUND, DOG, HUNTING WITH SIGHTHOUNDS, GAZEHOOUNDS

Hunting with sighthounds is a traditional method of hunting in a natural environment that has existed for over 7,000 years, making it one of the oldest forms of hunting with dogs. The development of such kind of hunting in the territory of present-day Czech Republic began during the time of the rulers of the Great Moravian Empire. It was during this period that coursing estates were established, as there was a need to create stations for royal sighthounds. The majority of these estates arose in the Elbe River region (,Polabí‘), which offered ideal hunting grounds for the hunt.. Hunting with sighthounds reached its peak in the 16th century. Its decline began at the turn of the 17th and 18th centuries, when Emperor Joseph II issued the Patent of the Abolition of Serfdom and the Hunting Regulation, which released serfs from forced labor during hunts, established protection of agricultural crops, and required compensation for damages caused by hunting and game. In Central European countries, hunting with sighthounds was completely banned after World War II in 1948, as it did not align with the recreational ideals of the socialist citizen. The bans in Poland and Hungary even led to the extinction of their national sighthound breeds.

VÝŠKOVÉ SOKOLNICTVÍ JAKO APLIKOVANÁ ORNITOLOGIE

Ing. Tomáš Leskovjan

*Klub sokolníků při ČMMJ
lekovjantom@gmail.com*

VÝŠKOVÉ SOKOLNICTVÍ, SOKOL STĚHOVAVÝ, VÝCVIK, LOV SE SOKOLEM

Mým cílem je létat a lovit se sokolem, který se bude co nejvíce podobat divokým sokolům jak stylem letu, tak loveckou technikou, kondicí i mentálním nastavením. To, že jsou mezi výkonem sokolnický vedených ptáků a divokých sokolů rozdíly vidí každý, kdo pozoroval divoké sokoly v přírodě. Tahle metoda není pro každého, není zde moc místa pro kompromisy, je s ní spojená vyšší míra rizika zbloudění sokola, ale výsledek stojí za to. Je pro ty, kteří chtějí dělat výškové sokolnictví naplno a chtějí jít na hranu možného výkonu sokola a nebojí se riskovat. Základem je si na každou otázku spojeno s opatřením dravce, krmením, metodou držení, letového a loveckého tréninku odpovědět tak, aby byl výsledek pro sokola z daných možností co nejpřirozenější, tak aby jeho život co nejvíce přiblížil životu sokola žijícího volně v přírodě. Jedná se o více změn ve srovnání s klasickým přístupem vedení sokola ke krouživému čekání. Ty hlavní jsou tyto: pro výcvik jsou jednoznačně preferováni sokoli od přirozeně pářící se páry, která sama mlád'ata vyseděla, odchovála od prvního dne a starala se o ně. Nejdůležitější fáze rozvoje sokola od 35. dne do začátku lovu je řešena výhradně technikou řízeného volného letu ve skupině sourozenců (tame - hack). Předpokladem pro krmení je letecká aktivita, ideálně lov, pták se krmí výhradně na kořisti. Lítá se celoročně, sokol jede pořád v letovém modu i přes pelichání, jen se v tu dobu neloví divoká kořist. Vztah sokola a sokolníka je založen na toleranci, základem je pro sokola zvládnutí přiblížení sokolníka. Sokol se krmí výhradně čerstvě zabitou kořistí. Výsledkem je sokol, jehož fyzické a psychické nastavení je v rámci sokolnictví velmi blízko nastavení divokého sokola. Letový výkon dravce není strojový podle přesně naučenéhoustru, ale předvádí celou škálu leteckých výkonů, které jsou mnohdy s divokým sokolem srovnatelné a ze sokolníka dělají užaslého pozorovatele.

WAITING ON FALCONRY AS APPLIED ORNITHOLOGY

Ing. Tomáš Leskovjan

*Czech Falconers Club
leskovjantom@gmail.com*

FALCONRY, PEREGRINE FALCON, TRAINING METHOD, HUNTING WITH FALCON

My goal is to fly and hunt with a falcon that will resemble wild falcons as much as possible in terms of flight style, hunting technique, condition and mindset. This method is not for everyone, there is not much room for compromise, there is a higher risk of falcons getting lost, but the result is worth it. It is for those who want to do falconry at maximum and want to go to the edge of the possible performance of the falcon and are not afraid to take risks. The basis is to answer each question with the choice of falcon, feeding, holding method, flight and hunting training. These are more changes compared to the classic approach of falcon training. The main ones are as follows. For training, falcons are clearly preferred youngs from a naturally mating couple, who hatched the chicks themselves, raised them from the first day and took care of them. The most important phase of falcon development is solved exclusively by the technique of tame-hack in a group of siblings. The condition for feeding is aerial activity, ideally hunting, the bird feeds exclusively on prey, much less on the lure and practically never at home. The rhythm of the falcon's activity is more similar to the life of a wild falcon, it is not hunting every day, in case of success it gets full crop and when the falcon is ready for the next action, it goes hunting again. Flying is done all year round, the falcon is still in flight mode despite moulting, only wild prey is not hunted at that time. The relationship between the falcon and the falconer is based on tolerance, the basis for the falcon is to master the approach of the falconer when the falcon is on its prey. The falcon is fed exclusively with freshly killed prey. The result is a falcon whose physical and mental setting is very close to that of a wild falcon. The flight performance demonstrates a whole range of flying performances that are often comparable to that of a wild falcon and make the falconer an astonished observer.

KOROPTEV POLNÍ CHOV A ZAZVĚŘOVÁNÍ

Martin Kříž

*Chov koroptví, Pozořice
mfalco@seznam.cz*

KOROPTEV POLNÍ, METODY CHOVU, VYPOUŠTĚNÍ, PÉČE O KOROPTVE

Cílem přednášky je seznámit posluchače s metodami chovu a odchovu koroptve polní v dnešních podmínkách, se způsoby chovu a odchovu koroptví a s jejich úspěšnou reintrodukcí do honitby. Objasnit specifické nároky koroptve na biotop a možnosti jak udržet koroptve v dnešní industriální polní krajině. Představit metodu vypouštění koroptví, která by šla využít i v sokolnické praxi za účelem podpory výškového sokolnictví. Dále pak na způsobech úprav bitopu a péče o koroptve v průběhu roku.

GREY PARTRIDGE BREEDING AND REINTRODUCTION

Martin Kříž

*Partridge breeding, Pozořice, CZE
mfalco@seznam.cz*

PARTRIDGE, BREEDING, RELEASE OF PARTRIDGES, CARE OF PARTRIDGES

The aim of the lecture is to familiarize the audience with the methods of breeding and rearing the grey partridge under current conditions, the various approaches to partridge breeding and rearing, and their successful reintroduction into hunting grounds. It will clarify the specific habitat requirements of the partridge and explore possibilities for maintaining its population in today's industrial agricultural landscape. The lecture will also present a method of releasing partridges that could be applied in falconry practice, specifically to support high-flying falconry. Additionally, it will cover methods of habitat management and year-round care for partridges.

TELEMETRIE V SOKOLNICTVÍ

Ing. Bc. Bohumil Straka, Ph.D.

b@straka.eu

RADIOTELEMETRIE, GPS, LOKALIZACE, DRAVCI, UNESCO

Přestože sokolnictví je tradiční umění zapsané na seznamu kulturního dědictví UNESCO jako “živoucí dědictví lidstva”, a jeho princip - lov živé kořisti v přirozeném prostředí je neměnný po tisíce let, v průběhu času se postupně vyvíjely a zlepšovaly sokolnické pomůcky a vybavení. Právě telemetrie v sokolnictví, tedy lokalizace polohy dravce, je tím největším technickým přínosem v sokolnictví za poslední století. Telemetrie zásadně zvyšuje efektivitu a bezpečnost dravce při sokolnictví. Příspěvek je zaměřen na praktické uplatnění telemetrie v sokolnictví, jakož i principy, výhody a nevýhody jednotlivých řešení. Popsány jsou různé typy vysílačů, přijímačů a způsobů montáže, s ohledem na minimalizaci jejich váhy a vlivu na letové schopnosti dravce. Diskutovány jsou také fyzikální omezení přenosu signálu, přesnost lokalizace, výdrž baterie a mechanická i elektrická odolnost zařízení při provozu. Porovnávány jsou moderní GPS/GSM technologie s klasickou radiotelemetrií. Zvláštní pozornost je věnována praktickým zkušenostem sokolníků z České republiky i zahraničí a možnostem dalšího vývoje v této oblasti. Závěrem lze uvést, že telemetrie je v dnešním sokolnictví zcela nezbytným nástrojem pro profesionální sokolníky, ale i pro většinu neprofesionálů představuje způsob zvýšení bezpečnosti dravců, omezení rizik, úsporu stresu a času sokolníka před zblouděním či ztrátou dravce, do jehož výcviku je mnoho investováno.

TELEMETRY IN FALCONRY

Ing. Bc. Bohumil Straka, Ph.D.

b@straka.eu

FALCONRY, RADIOTELEMETRY, GPS, LOCALISATION, RAPTORS, UNESCO

Although falconry is a traditional art inscribed on the UNESCO list of Intangible Cultural Heritage as a “living human heritage”, and its principle - hunting live quarry in a natural environment, has remained unchanged for thousands of years, falconry tools and equipment have gradually developed and improved over time. Telemetry, used for locating the position of a bird of prey, represents the most significant technical advancement in falconry over the past century. It essentially enhances the bird’s efficiency and safety in falconry practice. This paper focuses on the practical application of telemetry in falconry, including the principles, advantages, and disadvantages of different solutions. It describes various types of transmitters, receivers, and mounting methods, with special attention to minimising weight and the impact on the bird’s flight performance. The discussion also includes the physical limitations of signal transmission, localisation accuracy, battery lifetime, and the mechanical and electrical durability of the equipment in the field. Further, modern GPS/GSM technologies are compared with traditional radiotelemetry. Special attention is paid to the practical experience of falconers from the Czech Republic and abroad, as well as possible future developments in this field. In conclusion, telemetry has become a necessary tool for today’s professional falconers and even non-professional falconers benefit from fact that telemetry significantly enhances bird safety, and saves the falconer stress and time that would otherwise be spent on searching for a lost bird - a partner, in whose training substantial time and resources have been invested.

PROBLEMATIKA KŘÍŽENCŮ A NEPŮVODNÍCH DRUHŮ SOKOLNICKÝCH DRAVCŮ (FALCONIFORMES)

Ing. Zuzana Richtrová

*Katedra biologických disciplín,
Zemědělská fakulta Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích
Richtrova.Z@seznam.cz*

FALCONIFORMES, KŘÍŽENCI, NEPŮVODNÍ, SOKOLNICTVÍ, SOKOLI

V posledních letech se čím dál častěji diskutuje o vlivu sokolnictví na volně žijící populace dravců. Zatímco dříve bylo hlavním tématem nelegální vybírání hnízd, dnes jde zejména o obavy týkající se mezidruhových kříženců a nepůvodních druhů. Práce se proto zaměřila na tuto problematiku a pokusila se shromáždit dostupné informace. Hlavním zjištěním bylo, že na toto téma neexistuje mnoho seriózních výzkumů, o které by bylo možno opřít jakékoliv tvrzení a z něj vyplývající zásahy do praxe. Z dostupných zdrojů vyšlo najevo, že nepůvodní druhy s největší pravděpodobností nepředstavují pro naši přírodu žádné riziko. Naproti tomu informace o křížencích byly místy velmi rozporuplné a často se rozcházely. Jistý vliv kříženci v přírodě pravděpodobně mají, na určení jeho závažnosti a nutnosti zásahů je však potřeba celou situaci vědecky lépe zmapovat. Pro tuto chvíli se jeví jako dostačující doporučená opatření sokolnickou organizací IAF (International Association for Falconry), která zahrnují: zákaz svévolného vypouštění kříženců a nepůvodních druhů do přírody; zákaz jejich výcviku metodou volného letu; nutnost využívání telemetrie během výcviku; nutnost vynaložení maximálního úsilí pro jejich dohledání, pokud se ztratí; imprinting mláďat kříženců na druh, který se ve volné přírodě v okolí nevyskytuje. Ke zlepšení by mělo dojít zejména na poli registrace dravců, která v tuto chvíli ve většině zemí neumožňuje spolehlivě dohledat rodiče ptáků a jednoznačně tak určit, že jde o křížence nebo čisté druhy.

ISSUES OF HYBRIDS AND NON-NATIVE SPECIES OF FALCONRY BIRDS OF PREY (FALCONIFORMES)

Ing. Zuzana Richtrová

*Department of Biological Disciplines,
University of South Bohemia in České Budějovice,
Faculty of Agriculture and Technology
richtrova.z@seznam.cz*

FALCONIFORMES, HYBRIDS, NON-NATIVE, FALCONRY, LONG-WINGS

There have been more and more discussions of the influence of falconry on wild populations of birds of prey in recent years. Where the main topic previously dealt with stealing young birds from nests, today's concerns revolve around interspecific hybrids and non-native species. This thesis therefore focuses on these issues and attempts at collecting available information. The main finding is that only few serious researches have been carried out on this topic so nobody can make a conclusion that would subsequently lead to practical interventions. The available sources clearly show that non-native species are most likely not to pose any risk to nature. In contrast, the information on hybrids was very inconsistent and often diverged. It is probable that hybrids have some influence in nature; but to determine its severity and whether or not intervention is required, we need to carry out a detailed scientific study. IAF (International Association for Falconry) recommends a number of measures that seem to be sufficient at the time and they include: ban on arbitrary discharge of hybrids and non-native species into the wild, ban on free-hacking while training these birds, requirement to use telemetry in training, requirement to use maximum effort in order to trace these birds in case they get lost, imprinting of young hybrids in species that is not found in nature in the given area. Improvement should mainly be made in the registration of birds of prey. At this point and in most countries, it does not allow you to trace the birds' parents reliably and, as a consequence, one cannot unambiguously determine whether the bird in question is a hybrid or pure species.

OCHRANNÉ A OBRANNÉ PROSTŘEDKY PRO PRÁCI V LEČI A NA DOSLEDU (vybavení psů, psovodů a honců)

Jan Učeň

*psovod; chovatel loveckých psů (ch. s. Huntpack)
ucenjan@seznam.cz*

VESTA, KOPI, TESÁK, LÉKÁRNIČKA, GPS, ČERNÁ ZVĚŘ, PES, TERMOVIZE

Lov zvěře černé na společném lovu by se neobešel bez práce honců v případě natláčky, a v případě naháňky pochopitelně bez psů. Prezicní organizace tohoto lovu není jen v rukou pořadatelů, ale také samotných honců a psovodů uvnitř leče. Ti musí myslet nejen na sebe, ale také dohlížet na práci psů. Honec, psovod, ale i pes musí být vhodně vybaven pro tuto činnost. Současná moderní doba přináší mnoho možností, jak zajistit nejen efektivní, ale i bezpečný společný lov. V první řadě je důležité myslet na ochranu psa, který se dostává do bezprostředního kontaktu nejen s černou zvěří, která se může nebezpečně bránit. Psi jsou proto vybavováni ochrannými vestami, ale i rádio- či GPS-lokátory, které dokáží sofistikovaně popsat nejen pozici psa, ale i jeho práci (hlášení, držení apod.), včetně základních zdravotních funkcí. Doplňkově lze využívat záznamových zařízení přímo na ochranné vestě, které pak po lovu vedou k vyhodnocení práce psa a poučení se z případných chyb. Vybavení psovodů nesmí být také podceňováno, a kromě lékárníčky, ochranných oděvů a pomůcek, je nutná příprava na řešení loveckých situací při stavění zvěře psem.

THE NECESSARY EQUIPMENT FOR DOGS AND HUNTERS USED AT WILD BOAR HUNTING EVENTS

Jan Učeň

*Hog hunter, breeder of hunting dogs (Huntpack kennel),
ucenjan@seznam.cz*

PROTECTIVE VEST, WILD HOG, KNIFE, PIKE, GPS, BOAR, DOG, THERMAL IMAGING

Wild boar hunting during collective hunting events would be impossible without in line formed hunters and dogs inside particular enclosed area by the hunters. The precise organization of such a hunt is not only in the hands of the organizers but also relies heavily on the dog handlers within the hunting area. They must think not only of themselves but also closely supervise the work of the dogs. A dog handler, and the dog itself must all be properly equipped for the task. Modern times bring numerous options to ensure not only efficient but also safe group hunting. First and foremost, it is important to protect the dog, which comes into direct contact with wild boar, an animal capable of dangerous self-defense. For this reason, dogs are equipped with protective vests as well as radio or GPS trackers. These devices can not only locate the dog but also provide sophisticated data on its activity—such as barking alerts, holding game, and even basic health functions. Additionally, recording devices mounted directly on the protective vest can be used. These allow for post-hunt analysis of the dog's performance and help identify areas for improvement. The equipment of dog handlers should also not be underestimated. In addition to a first-aid kit, protective clothing, and tools, they must be well-prepared to manage hunting situations, especially when a dog confronts and holds game.

PROVOZ ZÁCHRANNÝCH STANIC

Pavel Moulis

*Záchranná stanice živočichů Rokycany
pavel.moulis@tiscali.cz*

ZÁCHRANNÁ STANICE, INVAZIVNÍ DRUHY, DRAVCI, KÁNĚ, RAROH

Záchranná stanice živočichů je zařízení, které na konkrétně vymezeném území působnosti zajišťuje komplexní péči o všechny živočichy dočasně neschopné přežít ve volné přírodě s cílem navrátit je do přírody. Smyslem přednášky je seznámit přítomné s historií záchrany živočichů u nás, se vznikem Národní sítě záchranných stanic, jejím provozem a financováním. Pozornost bude věnována i úkonům vzniku záchranné stanice, získání potravy i likvidaci zbytků potravy či uhynulých živočichů. Na případech si rozebereme důvody příjmů zraněných volně žijících živočichů se zaměřením na dravce a sovy a jejich případné využití v případě nemožnosti návratu do přírody. Diskutovány budou i související témata jako je spolupráce s dalšími subjekty, které se v přírodě pohybují či výskytem invazivních či nepůvodních druhů. Zmíněna bude i otázka ekologické výchovy ve školách všech typů i u široké veřejnosti. V závěru si představíme využití káně lesní jako pěstouna pro odchov jiných druhů dravců a zájmový chov raroha velkého.

WILD ANIMAL RESCUE STATIONS IN THE CZECH REPUBLIC

Pavel Moulis

*Wild Animal Rescue Station in Rokycany, Czech Republic
pavel.moulis@tiscali.cz*

RESCUE STATION, WILD ANIMAL, SAKER, BUZZARD, INVASIVE

A wildlife rescue station is a facility that, within a specifically designated area of operation, provides comprehensive care for all animals that are temporarily unable to survive in the wild, with the goal of returning them to nature. The aim of the lecture is to introduce participants to the history of wildlife rescue in our country, the establishment of the National Network of Rescue Stations, and its operation and funding. Attention will also be given to the process of establishing a rescue station, acquiring food, and disposing of deceased animals. Through case studies, we will examine the reasons for admitting injured wild animals, with a focus on birds of prey and owls, and their potential use if they cannot be returned to the wild. Related topics will also be discussed, such as cooperation with other entities active in the field, and the occurrence of invasive or non-native species. The issue of ecological education in schools of all types and among the general public will also be addressed. In conclusion, we will present the use of the common buzzard (*Buteo buteo*) as a foster parent for rearing other raptor species, as well as the hobby breeding of the saker falcon (*Falco cherrug*).

Obsah

SPECIFIKA MEDICÍNY DRAVÝCH PTÁKŮ

Péče o volně žijící ptáky v ordinaci (MVDr. Lucie Krupášová)	6
Antikoagulační rodenticidy v naší přírodě (MVDr. Kateřina Hanzalíková)	8
Kryoprezervace spermatu dravců přístupy a praktické využití (Ing. Jan Hanel, Ph.D.)	10
Léčba kožních poranění pomocí různých přípravků (MVDr. Martin Ptáček)	12
Prevence a etiologie fraktur u ptáků (MVDr. Helena Vaidlová)	14
Pooperační péče o fraktury u ptáků (MVDr. Tereza Zahálková)	16
Výživa dravců (MVDr. Veronika Trhoňová, Ph.D.)	18
Ochorenia a poranenia dravcov využívaných na sokoliarske účely (Doc. MVDr. Ladislav Molnár, Ph.D.)	20
Prednákupné vyšetrenie sokoliarskych dravcov (Doc. MVDr. Ladislav Molnár, Ph.D.)	22
Možnosti terapie fraktúr křídla u dravcov (MVDr. Jakub Křišlo)	24

Content

SPECIFICS OF BIRD OF PREY MEDICINE

Care for wild birds in a veterinary clinic (MVDr. Lucie Krupášová)	7
Anticoagulant rodenticides in our nature (MVDr. Kateřina Hanzalíková)	9
Cryopreservation of raptor semen approaches and practical applications (Ing. Jan Hanel, Ph.D.)	11
Treatment of skin injuries using various preparations (MVDr. Martin Ptáček)	13
Prevention and aetiology of fractures in birds (MVDr. Helena Vaidlová)	15
Post-surgical aftercare in birds (MVDr. Tereza Zahálková)	17
Nutrition of raptors (MVDr. Veronika Trhoňová, Ph.D.)	19
Diseases and injuries of birds of prey used for falconry purposes (Doc. MVDr. Ladislav Molnár, Ph.D.)	21
Pre-purchase examination of falconry birds of prey (Doc. MVDr. Ladislav Molnár, Ph.D.)	23
Therapeutic approaches to wing fractures in birds of prey (MVDr. Jakub Křišto)	25

Obsah

ČLOVĚK, ZVÍŘE, LOV

Fretky: chov a lov s nimi (Martin Říha)	28
Chrtnictví: u nás i ve světě (Martin Říha)	30
Výškové sokolnictví jako aplikovaná ornitologie (Ing. Tomáš Leskovjan)	32
Koroptev polní chov a zazvěřování (Martin Kříž)	34
Telemetrie v sokolnictví (Ing. Bc. Bohumil Straka, Ph.D.).....	36
Problematika kříženců a nepůvodních druhů sokolnických dravců (Falconiformes) (Ing. Zuzana Richtrová)	38
Ochranné a obranné prostředky pro práci v leči a na dosledu (vybavení psů, psovodů a honců) (Jan Učeň)	40
Provoz záchranných stanic (Pavel Moulis)	42

Content

HUMAN, ANIMAL AND HUNTING

Ferreting (Martin Říha)	29
Hunting with sighthounds (Martin Říha)	31
Waiting on falconry as applied ornithology (Ing. Tomáš Leskovjan)	33
Grey partridge breeding and reintroduction (Martin Kříž)	35
Telemetry in falconry (Ing. Bc. Bohumil Straka, Ph.D.)	37
Issues of hybrids and non-native species of falconry birds of prey (Falconiformes) (Ing. Zuzana Richtrová)	39
The necessary equipment for dogs and hunters used at wild boar hunting events (Jan Učeň)	41
Wild animal rescue stations in the Czech Republic (Pavel Moulis)	43

Tiráž

SPECIFIKA MEDICÍNY DRAVÝCH PTÁKŮ

Specifics of Bird of Prey Medicine

Odborná konference / Expert Conference

ČLOVĚK, ZVÍŘE A LOV

Human, animal and hunting

Veřejná konference / Public Conference

Editoři

Mgr. Marcel Kosina, Ph.D.

+420 777 805 399

MVDr. Tereza Zahálková

+420 722 513 472

Foto obal

Jan Šenkýř

V roce 2025 vydalo
nakladatelství a vydavatelství
Lesnická práce, s.r.o. v Kostelci nad Černými lesy

ISBN 978-80-7458-160-1

- CONNECTING
- PROTECTING
- EDUCATING

V roce 2025 vydalo
nakladatelství a vydavatelství
Lesnická práce, s.r.o. v Kostelci nad Černými lesy

ISBN 978-80-7458-160-1